

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 12

Рівне - 2018

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 12. – Рівне: РДГУ, 2018. – 166 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 31 травня 2018 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Зміст

Зміст	3
Вступ	6
Альтмарк А. Психологічний аналіз особистісного та професійного зростання майбутніх психологів.....	7
Бакун К. Розвиток соціального інтелекту як чинник успішної адаптації особистості.....	9
Бенещук А. Особливості формування інтелектуальної готовності старших дошкільників до навчання у школі	11
Берестень Т. Експериментальне дослідження впливу середовища на формування поведінки девіантного підлітка	13
Бігун Л. Дослідження мотивації навчальної діяльності молодших школярів.....	15
Бунечко Ю. Вплив рівня домагань на прагнення особистості до самоактуалізації	16
Бутенко С. Значення духовності в розвитку особистості.....	18
Войчук А. Психологія мотивації до навчання учнів	21
Волович М. Образ ефективного лідера у соціальній психології	22
Воробей І. Психологічні особливості формування стресостійкості як фактора успішної учбової діяльності студентів-психологів	24
Гандзюк К. Соціально-психологічні чинники становлення статевої ролі ідентифікації підлітків	26
Главінська Е. Соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників як механізм соціалізації	30
Горбова А. Зміст поняття «життєва перспектива».....	32
Гордійчук О. Причини виникнення професійного вигорання у медичних працівників	34
Іваник С. Особливості прояву агресивності у студентської молоді	38
Ісічук О. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості: історіографія проблеми	40
Карпик О. Психологічні детермінанти виникнення конфліктів старшокласників з педагогами.....	43
Коноплицька Ю. Особливості розвитку емоційного інтелекту у підлітковому віці.....	45
Корчакова В. Соціально- відповідальний маркетинг як інструмент психологічного впливу на споживача	47
Кузьмич Г. Психологічні особливості проявів булінгу	50
Лавренчук К. Основні причини виникнення тривожності у молодшому шкільному віці.....	52

Лавренко В. Розвиток пізнавальних процесів у період дошкільного дитинства	54
Левчук А. Смесложиттєві орієнтації як чинник професійного становлення майбутніх психологів	55
Левчук Л. Психологічні особливості визначення готовності дитини до навчання у школі.....	57
Лехкобит В. Динаміка формування рефлексії у майбутніх психологів під час професійної підготовки.....	60
Лехкобит М. Інтернет-залежність підлітків як актуальна проблема сьогодення	62
Лисюк І. Психологічний зміст поняття «самоусвідомлення особистості».....	64
Ліщук І. Психологічні особливості особистісної рефлексії студентів-психологів.....	66
Лоза С. Саногенне мислення та психічне здоров'я особистості.....	68
Лозицька К. Психологічні особливості самоактуалізації студентської молоді	70
Максимчук В. Психологічні особливості вияву лідерських якостей у студентів-психологів	73
Мартинюк А. Емоційний стан старшокласників перед ЗНО.....	75
Марчук М. Психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості	77
Матухно Є. Методи проєктивної психології: можливості та перспективи	80
Мельник І. Вплив емоційних станів тривоги та страху на особистість	83
Мирончук Д. Вплив стилю сімейного виховання на міжособистісні стосунки підлітків	85
Мислінчук Ю. Дослідження соціально-психологічних особливостей здатності особистості до емпатії.....	88
Михайлова І. Вплив мікросоціуму на формування самооцінки.....	91
Намлієва Г. Особливості особистісних змін військовослужбовців внаслідок участі в АТО	94
Недільська А. Формування психологічної готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності	97
Нетреба С. Теоретичний аналіз соціально-психологічної адаптації особистості	100
Нечидюк М. Особливості застосування арт-засобів в системі розвитку емоційного інтелекту	102
Одейчук І. Фізіологічні та психологічні симптоми стресу як загального адаптаційног осиндрому.....	104
Олійник К. Психологічні особливості впливу емоційного вигорання на професійну діяльність в дорослому віці	106

Онисковець Б. Мотиваційні чинники перфекціонізму сучасної студентської молоді	108
Остапенко М. Дослідження типів темпераменту у сучасних студентів	110
Першко О. Екологічні цінності як чинник особистісного ставлення підлітків.....	113
Погулясва М. Психолого-педагогічні чинники розвитку творчого потенціалу особистості студента у процесі навчання у ВНЗ	115
Похильчук А. Психологічні особливості самооцінки чоловіків та жінок	117
Прокопович І. Психофізіологічні складові творчого потенціалу особистості.....	119
Работій М. Модель розвитку позитивної «Я-концепції» майбутніх практичних психологів	121
Рєбій І. Експериментальне дослідження взаємозв'язку особистісної рефлексії та креативності	124
Речун Н. Психологічні чинники конфліктної поведінки у юнаків	126
Рудь О. Взаємозв'язок рівня емоційного інтелекту із допінг-стратегіями особистості.....	129
Савгира В. Особливості ставлення дітей старшого дошкільного віку до батьківських вимог і заборон	131
Сардарян М. Психологічні особливості творчої особистості.....	134
Свінтозельська К. Особливості впливу Я-концепції на професійне самовизначення старшокласників	137
Солодка В. Експериментальне дослідження проблеми саморегуляції як важливої функції психіки людини	139
Строїнська Д. Психологічні особливості кропінь-стратегій особистості	141
Сукнацька А. Самотність і особливості її переживання в юнацькому віці ...	144
Товстун Р. Заздрість як соціально-психологічний феномен	147
Хомік Т. Психологічний аналіз проблеми стресостійкості студентів у сучасній психологічній науці.....	149
Чебан Д. Мотиви, які сприяють успішному навчанню студентів.....	151
Чмелюк Т. Формування та розвиток моральних якостей дошкільників засобами казкотерапії	152
Шахрайчук І. Психологічні основи формування структури цінностей сучасної молоді	154
Широких А. Роль самоідентифікації у життєвому проектуванні особистості.....	157
Якимчук М. Комунікативна креативність як компонент самопізнання індивіда	158
Марценюк А. Психологічні особливості ставлення до сексу в особистості у періоді ранньої дорослості	161

Романюк В. Функціональні резерви організму та здоров'я людини..... 165

Дослідниця копінгу С.Нартова-Бочавер в своїй праці вказує: «...ситуація багато в чому визначає логіку поведінки і міру відповідальності за результат його вчинку» [2].

Таким чином, поведінка, яка допомагає у боротьбі зі стресом, реалізується за допомогою застосування різних копінг-стратегій на основі ресурсів особистості та середовища. Одним із найважливіших ресурсів середовища є соціальна підтримка. Яка в свою чергу є обумовлена емоційним інтелектом. До особистісних ресурсів належать: адекватна «Я-концепція», позитивна самооцінка, низький рівень нейротизму, інтернальний локус контролю, оптимістичний світогляд, емпатійний потенціал та емоційна компетентність.

Список використаних джерел

1. Андреева И. Н., Эмоциональный интеллект как феномен современной психологии / И. Н. Андреева - Новополюк: ПГУ, 2011. - 388с.
2. Нартова-Бочавер, С.К. "Copingbehavior" в системе понятий психологии личности / С.К.Нартова-Бочавер // Психологический журнал. - 1997. - №5. - С. 20-30.
3. Петровская А.С. Эмоциональный интеллект как детерминанта результативных параметров и процессуальных характеристик управленческой деятельности : автореф. дис. канд. психол. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України Збірн. Наук. пр. К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН: 19. 00.03 «Психология труда, инженерная психология, эргономика» / А. С. Петровская. - Ярославль, 2007. - 25 с.
4. Церковский А.Л. Современные взгляды на копинг-проблему/ А.Л.Церковский// Вестник ВГМУ. - 2006. Т. 5. - №3. - С. 112-121.

УДК 159.922.7

ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО БАТЬКІВСЬКИХ ВИМОГ І ЗАБОРОН

Савтира Валентина, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Савуляк В.О., старший викладач

Безперечним є той факт, що сім'я - головний інститут виховання. Вона є відправною точкою всього виховного процесу, адже те, що дитина в дитячі роки набуває в сім'ї - вона зберігає протягом усього життя. Важливість сім'ї, як інституту виховання обумовлена тим, що в ній дитина знаходиться протягом значної частини свого життя, і по тривалості

свого впливу на особистість, жоден з інститутів виховання не може зрівнятися з сім'єю. У ній закладаються основи особистості дитини, і до вступу в школу вона вже більш ніж на половину сформована, як особистість. Безумовно, ніхто не може дати дитині стільки любові, ласки і турботи, скільки найближчі їй рідні люди. І разом з тим ніякий інший соціальний інститут не може потенційно нанести стільки шкоди у вихованні дітей, скільки може зробити родина.

Сім'я - перший колектив, який дає людині уявлення про життєві цілі та цінності, про те, що потрібно знати і як треба себе вести. У сім'ї дитина отримує перші практичні навички застосування цих уявлень у взаєминах з іншими людьми, засвоює норми, які регулюють поведінку в різних ситуаціях повсякденного спілкування. [2, с.69]. Сім'я формує особистість дитини, визначаючи для неї моральні норми, ціннісні орієнтації і стандарти поведінки. Батьки використовують ті методи і засоби виховання, які допомагають впровадити в свідомість дитини певну систему норм, залучити її до певних цінностей. (Суомі І.П.). Наявність у родині позитивного зразка, яким виступають самі батьки, значно полегшує нормальний психічний та моральний розвиток дитини, дозволяє їй найбільш повно виявити і реалізувати свої емоційні й інтелектуальні можливості. Досвід сімейної взаємодії закріплюється і формує певні моделі поведінки з іншими людьми, які передаються з покоління в покоління. Контакти з дорослими вирішальним чином визначають направлення і темпи розвитку дитини. Між поведінкою батьків і поведінкою дітей прослідковується певна залежність: «сприйняття і любов» породжують в дитини почуття безпеки і сприяють гармонійному розвитку особистості, «явне відкидання» веде до агресивності і емоційного недорозвитку. Психологічна і педагогічна робота з дітьми не буде ефективною без допомоги та підтримки батьків. В дошкільному віці дитина лише шукає характерні для неї засоби взаємодії з оточуючими, у неї виробляється стійкий особистісний стиль і з'являються уявлення про саму себе. Емоційне відношення до життя, до людей, наявність або відсутність стимулів до інтелектуального розвитку, які формуються в цей час, залишають твердий слід на всій подальшій поведінці та образі мислення людини. Про важливість проведення психологічної роботи з родиною говорить той факт, що більшість батьків у теперішній соціальній ситуації не мають можливості приділяти достатньо часу спілкуванню зі своєю дитиною, відповідно, і культура родинного спілкування поступово звужується, що відображається на якості дитячо-батьківських відносин і, відповідно, на розвитку дитини [3, с.126]. Батьківські настанови – це система, або сукупність, батьківського емоційного відношення до дитини, сприйняття дитини батьками і засобів поведінки з нею. Для повноцінного розвитку

особистості дитини в сім'ї повинні складатися сприятливі умови, які безпосередньо залежать від сформованих у родині дитячо-батьківських відносин. З одного боку, головною характеристикою батьківського ставлення є любов, яка визначає довіру до дитини, радість і задоволення від спілкування з ним, прагнення до його захисту та безпеки. З іншого - батьківське ставлення характеризується вимогливістю і батьківським контролем. Тим самим батьки, будучи найважливішими людьми в житті своїх дітей, безпосередньо сприяють формуванню тих чи інших рис характеру, якостей особистості, здібностей. Діти, реагуючи на прямі і невисловлені вимоги й очікування батьків, намагаються бути якомога краще, задовольняючи ці вимоги. Проте батьки далеко не завжди усвідомлюють, як вони впливають на розвиток дитини, на формування її особистості, на розвиток її здібностей.

У кожній родині об'єктивно складається певна, далеко не завжди усвідомлена нею система виховання.

Авторитетні батьки - ініціативні, товариські, добрі діти. Авторитетні ті батьки, які люблять і розуміють дітей, вважаючи за краще не карати їх, а пояснювати їм, що добре, а що погано, не побоюючись, зайвий раз похвалити. Вони вимагають від дітей осмисленої поведінки і намагаються допомогти їм, чуйно ставлячись до їхніх запитів. Разом з тим такі батьки не потурають дитячим капризам. Діти у таких батьків зазвичай допитливі, намагаються обгрунтувати, а не нав'язати свою точку зору, вони відповідально ставляться до своїх обов'язків. Їм легше вдається освоєння соціально прийнятних і схвалюваних форм поведінки. Вони більш енергійні і впевнені в собі, у них краще розвинені почуття власної гідності і самоконтроль. Їм легше налагодити відносини з однолітками.

Авторитарні батьки - дратівливі, схильні до конфліктів діти. Авторитарні батьки вважають, що дитині не слід надавати занадто багато свободи і прав, що він повинен у всьому беззаперечно підкорятися їх волі і авторитету. Вони прагнуть виробити у дитини дисциплінованість, не залишаючи йому можливості для вибору варіантів поведінки, обмежують його самостійність, позбавляють права заперечувати старшим, навіть якщо дитина права. Жорстокий контроль над поведінкою - основа їх виховання, яке не йде далі суворих заборон, доган, нерідко фізичних покарань. У дітей при такому вихованні формується лише механізм зовнішнього контролю, розвивається почуття провини і страху перед покаранням і, як правило, слабкий самоконтроль, якщо він взагалі з'являється.

Поблажливі батьки - імпульсивні, агресивні діти. Як правило, поблажливі батьки не схильні контролювати своїх дітей, дозволяючи їм

вступати, як заманеться, не вимагаючи у них відповідальності, самостійності. Такі батьки дозволяють дітям робити все, що вони хочуть, аж до того, що не звертають уваги на спалахи гніву й агресивності поведінки. Все це призводить до того, що у дітей не виникає бажання засвоювати соціальні норми поведінки, не формується самоконтроль і почуття відповідальності.

У житті кожної людини батьки відіграють велику і відповідальну роль. Вони дають перші зразки поведінки. Дитина прагне бути схожим на матір і батька. Коли батьки розуміють, що багато в чому від них самих залежить формування особистості дитини, то вони поведуться так, що всі їхні вчинки і поведінка в цілому сприяє формуванню тих якостей і такого розуміння людських цінностей, які вони хочуть йому передати. Такий процес можна вважати цілком свідомим, так як постійний контроль над своєю поведінкою, за ставленням до інших людей, увага до організації сімейного життя дозволяє виховувати дітей у найбільш сприятливих умовах, що сприяють їх всебічному і гармонійному розвитку. Сім'я, нездатна виховувати, призводить до серйозних порушень в процесі соціалізації дитини. Тому проблема впливу сімейного виховання на розвиток і становлення особистості є настільки актуальною.

Список використаних джерел

1. Баркан А.И. Практическая психология для родителей, или как научиться понимать своего ребенка. Его Величество Ребенок — какой он есть А.И.Баркан.. – М., 1999. – 429 с.
2. Земская М. Сім'я и личность: Пер. с пол. Васильева Л.В. / М.Земская. – М.: Изд-во «Прогрес», 1986.
3. Нартова-Бочавер С. Психология личности и межличностных отношений / С.Нартова-Бочавер. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. — 416 с.(Серия «Психология — XX век»)..
4. Каган, В.Е. Тоталитарное сознание и ребенок: семейное воспитание [Текст] / В.Е.Каган // Вопросы психологии. – 1992. – № 1-2. – С. 14-21.

УДК 159.923:7

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ Сардарян Метакся, студентка магістратури РДГУ

Керівник: Сторож О.В., кандидат психологічних наук, доцент

Життя доводить, що в складних умовах, в умовах, що постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування і використання нового

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 12

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 1.06.2018 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 13,8. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету